

SENAT DE BELGIQUE**SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992**

13 FEVRIER 1992

**Proposition de loi modifiant l'article 350,
§ 3, du Code civil**

(Déposée par M. Cerexhe)

DEVELOPPEMENTS

La présente proposition entend supprimer l'obligation pour le ministère public de recueillir, dans le cadre de la procédure en homologation d'adoption, l'avis des grands-parents de l'adopté, et lui laisser la faculté de procéder à cette consultation.

L'article 350, § 3, 2°, du Code civil a été introduit par la loi du 27 avril 1987 modifiant diverses dispositions légales relatives à l'adoption (*Moniteur belge* du 27 mai 1987). Dans le but de faciliter cette adoption, obligation y est faite au procureur du Roi de consulter les grands-parents et l'adopté.

Cette disposition consacre le principe de l'unité des familles en reconnaissant un droit prioritaire aux grands-parents, par rapport à des tiers candidats-adoptants, de conserver ou d'établir avec leur descendant un lien privilégié ou un droit aux relations personnelles que l'adoption ou, plus encore, l'adoption plénière rendraient impossible à exercer en raison de la coupure juridique qu'elle établit entre l'adopté et sa famille d'origine.

BELGISCHE SENAAT**BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992**

13 FEBRUARI 1992

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 350, § 3, van het Burgerlijk Wetboek

(Ingediend door de heer Cerexhe)

TOELICHTING

Dit voorstel beoogt de verplichting op te heffen volgens welke het openbaar ministerie, tijdens de procedure tot homologatie van de adoptie, het advies van de grootouders van de geadopteerde moet inwinnen. Het openbaar ministerie behoudt wel de mogelijkheid om hen te raadplegen.

Artikel 350, § 3, 2°, van het Burgerlijk Wetboek werd ingevoegd door de wet van 27 april 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie (*Belgisch Staatsblad* van 27 mei 1987). Ten einde het adopteren te vergemakkelijken, bepaalt de nieuwe lezing van het artikel dat de procureur des Konings de grootouders van de geadopteerde moet horen.

Die bepaling erkent de onderlinge verbondenheid tussen de leden van een zelfde familie als beginsel: zij verleent aan de grootouders ten opzichte van andere mogelijke adoptanten een recht van voorrang om met hun afstammeling een bevoorrechte band in stand te houden of te leggen en geeft hun een recht op persoonlijke relaties dat zij door de adoptie niet en door de volle adoptie zo mogelijk nog minder zouden kunnen uitoefenen omdat die de geadopteerde juridisch afzondert van zijn oorspronkelijke familie.

L'esprit de la loi est des plus louables. Mais la pratique a révélé des cas où la consultation obligatoire des grands-parents s'est muée en rigueur formelle, d'un automatisme hautement préjudiciable à l'intérêt de l'enfant, cet intérêt qui pourtant constitue l'assise fondamentale des réformes de 1987 en matière de filiation et d'adoption.

En effet, si le législateur a eu le souci de privilégier les liens de sang en favorisant, par le biais de l'article 350, § 3, la possibilité d'une adoption par les grands-parents, il n'a cependant pas envisagé la réalité de certaines situations où, pour des raisons culturelles ou sociales, la découverte par les grands-parents de l'existence d'un enfant risque d'être considérée comme une atteinte à l'honneur familial et de provoquer la rupture des liens entre ceux-ci et leur fille, cela au plus grand préjudice de l'enfant.

Les exemples, souvent dramatiques, ne manquent pas.

Placée dans ces circonstances difficiles, des jeunes femmes se retrouvent souvent face à une alternative insupportable: rompre avec leur milieu social et familial ou, pis encore, recourir à des solutions de désespoir telles l'avortement.

La présente proposition entend soustraire la procédure d'homologation de l'adoption à l'automatisme trop rigoureux que constitue la consultation obligatoire des grands-parents.

Cette consultation doit demeurer possible à ce stade de la procédure, la prise en compte de l'avis des grands-parents étant souvent utile. Cependant, afin de ne pas troubler le climat familial dont la sérénité peut déjà apparaître fragile, il paraît justifié de supprimer l'obligation pour le procureur du Roi de recueillir l'avis des grands-parents et de la remplacer par une simple faculté.

Aussi est-il proposé de modifier le § 3 de l'article 350 du Code civil. Le procureur du Roi pourra, selon le nouveau système proposé, après avoir consulté le père et la mère de l'adopté et le cas échéant, son tuteur, recueillir l'avis des ascendants au deuxième degré de l'adopté, c'est-à-dire de ses grands-parents.

On permettra ainsi aux parents de l'adopté de faire valoir leur avis et leurs éventuelles objections sur la consultation des grands-parents.

Finalement, le procureur du Roi pourra décider ainsi en tenant compte des particularités propres à chaque situation familiale et en faisant prévaloir les intérêts de l'enfant.

De *ratio legis* is boven alle kritiek verheven. In de praktijk blijken er evenwel gevallen te bestaan waarin het verplichte raadplegen van de grootouders verworpen is tot een formeel voorschrift, een automatisme ook, waaronder de belangen van het kind lijden, ofschoon precies die belangen ten grondslag hebben gelegen aan de hervorming van 1987 op het stuk van afstamming en adoptie.

Ook al heeft de wetgever erop toegezien dat de bloedbanden de voorrang kregen, door de mogelijkheid van adoptie door de grootouders via artikel 350, § 3, in de hand te werken, toch heeft hij geen oog gehad voor bepaalde omstandigheden waarin de ontdekking dat er een kind is, om culturele of sociale redenen ervaren dreigt te worden als een aantasting van de eer van de familie en tot een breuk kan leiden tussen de grootouders en hun dochter, wat uiteraard het kind allerminst ten goede komt.

Aan voorbeelden, en vaak dramatische, is er geen gebrek.

Wanneer jonge vrouwen in zulke moeilijkheden verzeild raken, komen zij dikwijls voor een uiterst pijnlijke beslissing te staan: ofwel breken met hun sociale omgeving en hun familie, ofwel uitkomst zoeken in door wanhoop ingegeven oplossingen zoals abortus.

Dit voorstel beoogt de verplichte raadpleging van de grootouders — een al te stroef automatisme — uit de procedure tot homologie van de adoptie te lichten.

Die raadpleging moet in dat stadium van de rechtspleging mogelijk blijven, aangezien het advies van de grootouders vaak nuttig is. Om de soms toch al gespannen sfeer in een familie niet te verstoren, is het wellicht beter dat de procureur des Konings niet meer verplicht wordt het advies van de grootouders in te winnen, maar wel de mogelijkheid daartoe behoudt.

Er wordt derhalve voorgesteld § 3 van artikel 350 van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen. De procureur des Konings kan volgens de voorgestelde nieuwe regeling, na het advies te hebben ingewonnen van de vader en de moeder van de geadopteerde en, in voorkomend geval van diens voogd, het advies inwinnen van de ascendenten in de tweede graad van de geadopteerde, d.w.z. diens grootouders.

Zo kunnen de ouders van de geadopteerde hun advies en hun eventuele bezwaren over de raadpleging van de grootouders kenbaar maken.

Zodoende zal de procureur des Konings kunnen beslissen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke familiale situatie en er zorg voor dragend dat de belangen van het kind op de eerste plaats komen.

On le voit, la présente proposition n'entend remettre en cause aucun principe de la législation nouvelle en matière de filiation et d'adoption. Au contraire, elle tâche de renforcer, au détriment de l'automatisme procédural, déplacé dans pareilles matières du droit, des considérations relatives à l'intérêt de l'enfant, et assure une mise en œuvre plus souple et plus humaine encore de l'institution de l'adoption. Elle rencontre aussi la position actuelle de certains parquets qui, par le même souci d'humanité, ont refusé d'appliquer la règle de la consultation obligatoire des grands-parents, eu égard aux conséquences désastreuses que cette consultation aurait entraînées pour la mère et son enfant.

E. CEREXHE.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article unique

A l'article 350, § 3, du Code civil sont apportées les modifications suivantes :

- a) le 2° est supprimé;
- b) il est inséré, après le 3° dont le texte actuel formera le 2°, un alinéa nouveau, rédigé comme suit :

« Le procureur du Roi peut, après avoir recueilli les renseignements visés au 1°, recueillir l'avis des ascendants au deuxième degré de l'adopté. »

E. CEREXHE.

Uit het voorstaande blijkt dat dit voorstel niet wil raken aan welk beginsel ook van de nieuwe wetgeving op de afstamming en de adoptie. Het tracht integendeel overwegingen in verband met het belang van het kind sterker te laten doorwerken en het automatisme van de procedure af te zwakken dat in juridische aangelegenheden van dien aard niet op zijn plaats is. Voorts streeft het ernaar het rechtsinstituut van de adoptie soepeler en menselijker te laten functioneren. Ook houdt het rekening met de huidige zienswijze van sommige parketten die, uit humane overwegingen, geweigerd hebben het voorschrift om de grootouders te horen, toe te passen wegens de rampzalige gevolgen die deze handelwijze zou hebben voor moeder en kind.

*
* *

VOORSTEL VAN WET

Enig artikel

In artikel 350, § 3, van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

- a) het 2° vervalt;
- b) in de plaats van het 3°, dat het 2° wordt, wordt een nieuw 3° ingevoegd, luidende :

« De procureur des Konings kan, na de in het 1° bedoelde inlichtingen te hebben ingewonnen, het advies inwinnen van de ascendenten in de tweede graad van de geadopteerde. »